

Koldingbogen

ÅRSTAL: 2015

FORFATTER: Gunnar Midtgaard Krag

TITEL: Slægten Schultz i Hejls

KORT RESUME: Når man taler om familien eller slægten Schultz i Hejls, tænker man først og fremmest på slægten Schultz fra Klostergården. Dette er historien om slægten Schultz' liv og virke i Hejls fra omkring 1680 og frem til omkring 1920

Slægten Schultz i Hejls

Gunnar Midtgaard Krag

Når man taler om familien eller slægten Schultz i Hejls, tænker man først og fremmest på slægten Schultz fra *Klostergården*, hvor slægten har holdt til siden 1753 og frem til i dag, og hvorfra den har bredt sig først til alle sognene i Tyrstrup Herred og siden videre ud i Danmark. Det er en af de mest livskraftige slægter på egnen, og en stor procentdel af de mennesker, der er indfødte i Tyrstrup Herred, stammer sandsynligvis på den ene eller den anden måde fra denne slægt. Dette er historien om slægten Schultz' liv og virke i Hejls fra omkring 1680 og frem til omkring 1920.

Johan Schultz (1872-1913) med familie og folkehold foran *Klostergården*. Foto: Privateje.

Hvornår og hvorfra den første Schultz, som hed Johan Schultz, kom til Hejls vides ikke med sikkerhed. Omkring 1680 omtalte kirkeregnskabet for Bjert kirke, at en Johan Schultz i Hejls betalte rente af et lån på 130 rigsdaler og 8 skilling.¹ Han har altså boet i Hejls på dette tidspunkt. Haderslev Amts herreders plovtalesregistre eller skattemandtal fra 1689 nævner dertil, at Johan Schultz i Hejls var ejer af et landbol.² I undersøgelseskommissionen fra Haderslev Amt 1708 fremgår det, at Johan Schultz beboede et toftogods på en halv otting ejendomsjord cirka 20 tønder land, som han købte i 1681 af Jes Sørensens gård (Bæklund). Jorden omtales som *Svends otting* og har sikkert været en del af den *Svends gård*, som, indtil den blev brændt af under Svenskekrigene 1657-1660, lå mellem *Kongstedgård* og *Damgård*.³ Denne *Svends gård* hørte oprindeligt under *Bæklund*. I 1691 nævnes Johan Schultz i Hejls som værende i restance med betaling af korn til amtet, hvilket var tilfældet for de fleste bønder i Hejls på det tidspunkt.⁴

Johan Schultz var omkring 1669 blevet gift med en Dorthea Schultz, og de havde tre børn: Johan Johansen Schultz (1669-1712), Dorthea Johansdatter Schultz, født 1670, og Claus Johansen Schultz, født 1673.⁵ Den ældste søn kommer vi tilbage til. Datteren Dorthea blev gift cirka 1690 med Michel Pedersen (Schultz). De boede på en gård i Hejls Midtby. Gården lå dengang sammen med *Østergård* på marken mellem *Damgård* og *Midtbygård*. De fik sammen sønnen Johan Michelsen Schultz, som ejede gården til omkring 1754. Derefter blev gården lagt ind under *Overbygård*, og gården og denne gren

af familien forsvandt.⁶

Den yngste søn, Claus Johansen Schultz, blev gift ind på gård nummer et i Grønninghoved, og fra ham og hans kone Lisbeth Hansdatter nedstammer en stor efterslægt af Schultz'er i Grønninghoved og Vejstrup sogn samt nabosognene.⁷

Men hvad levede den første Johan Schultz af? Han kunne selvfølgelig leve af de omtrent 20 tønder land jord, han ejede i *Svends otting*, men idet han havde lånt så mange penge i Bjert kirke og endvidere havde penge til gode hos mange af de andre bønder i Hejls, får man indtryk af, at han var en formuende mand, der havde tjent sine penge på anden vis.⁸ Vi kan desværre kun gætte, men han kan have været en af de store studehandlere, som der var en del af på egnen. At familien har været formuende ses også af, at hans søn, Johan Johansen Schultz, i 1711 betalte ekstra skat af en stor formue. Børnebørnene, Dorthea og Christian, betalte efter deres fars død i 1712 ekstra skat i 1716 og 1721 af en formue på 200 rigsdaler.⁹

Den ældste søn, Johan Johansen Schultz (1669-1712), blev omkring 1697 gift med Sidsel (1669-1740). De fik børnene Dorthea Johansdatter Schultz (1697-1771) og Christian Johansen Schultz.¹⁰ Johan overtog sikkert faderens ejendom, da denne døde i 1709, men i 1718 fæstede hans senere svigersøn Jesper Bertelsen en gård i Bygebjerg, om hvilken det nævnes, at her boede før Johan Schultz. Så enten han eller hans far må have ejet denne gård. Men

Johan Johansen Schultz har sikkert heller ikke levet af landbrug alene. Som nævnt betalte han ekstraskat af en stor formue, og desuden blev hans datter Dorthea i 1713 gift med førnævnte forpagter Jesper Bertelsen på *Vargaarde*.¹¹ Udover at drive krongodset *Vargaarde* fæstede denne Jesper Bertelsen som anført gården i Bygebjerg samt en landbol i Hejls by.¹² Når han giftede sig med den kun 16-årige Dorthea Schultz, var det sikkert også fordi, hun var en rig arving. Da Jesper Bertelsen døde, giftede Dorthea sig igen i 1729 med sognefoged Jørgen Clausen på *Hejlsgaard*.¹³ Et giftermål med sognets rigeste mand. Sikkert fordi hun selv var en formuende enke på kun 32 år. Ind i ægteskabet bragte hun *Svends otting* og sin lille søn Johan Jespersen Schultz (1724-1804). I 1744 kun 20 år gammel betalte han kopskat af en arv på 200 rigsdaler, hvilket bekræfter, at hans mor formodentlig havde haft en formue, da hun giftede sig igen.¹⁴

Dortheas bror, Christian Johansen Schultz (1704-1758), blev i 1736 gift med enken Kirsten Hansdatter på en gård i Vejstruprød. Det var den gård, som familien havde frem til begyndelsen af 1900-tallet, og som i dag huser Holst Stål, Vejstruprød Landevej 8. Fra dette ægtepar er der også en stor efterslægt i Vejstrup og Hejls sogne og videre ud i landet.¹⁵ Dermed slutter beretningen om de ældre linjer af slægten Schultz i Hejls og omliggende sogne, og vi vil fortsætte med den Johan Jespersen Schultz (1724-1804), som i 1754 blev ejer af *Klostergården* i Hejls.¹⁶

Slægten Schultz på *Klostergården* i Hejls 1753-1859

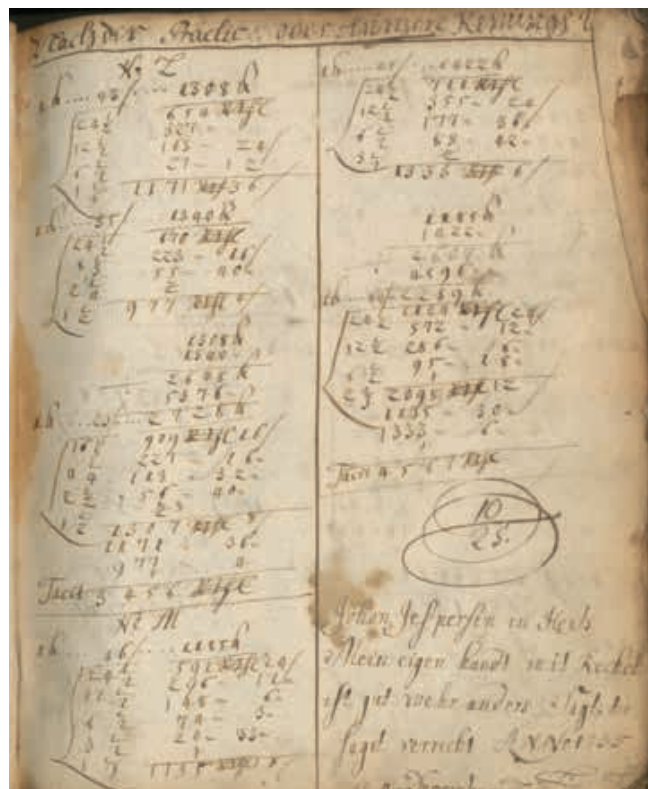
Johan Jespersen Schultz, navnet skulle gå igen utallige gange hos hans efterkommere, voksede op på *Hejlsgaard* hos moderen Dorthea og stedfaderen sognefoged Jørgen Clausen. Her fik han tre halvsøstre, hvoraf den ene, Karen Jørgensdatter, i 1760 giftede sig med Andreas Pedersen Geltzer fra Mjolden sogn ved Skærbæk, og de overtog *Hejlsgaard* efter hendes far.¹⁷ Denne Andreas Petersen Geltzer var foruden at være en dygtig brokskærer og kirurg, der igennem et langt liv opererede mere end 400 patienter for brok, også en stor studehandler med et vidt forgrenet handelsnet. Hans regnskabsbog er bevaret og viser en handelsmand af stort format.¹⁸ Så Johan voksede op i et miljø, hvor man ud over at dyrke landbrug var vant til at handle og kunne omgås og tackle myndighederne og tog aktivt del i landsbyens og herredets sager.

Han kom som halvstor dreng i skole først i Haderslev 1735-1737 og siden i Frørup 1740-1741. Dette var sikkert for at lære mere end degnen i Hejls kunne lære ham.¹⁹ I Stepping-Frørup havde præsten et nært forhold til de 'Bøhmiske brødre', som senere slog sig ned og grundlagde Christiansfeld. Familien på *Hejlsgaard* havde gennem den sidste halvdel af 1700-tallet nær kontakt til brødremenigheden og siden til Christiansfeld. Her i Frørup blev Johan sikkert præget af pietismen, som jo også havde meget af oplysningstidens filosofi i sig. I Haderslev lærte Johan regning og matematik, og han blev uddannet i alle slags regnearter og i regnskab. I Frørup lærte han blandt andet tysk. Han fik således en grundigere

Side fra Johan Jespersen Schultz' skrivehæfte med eksempler på forskellige brevtyper på både dansk og tysk fra hans skoletid i Stepping i 1740.

uddannelse end de fleste bondesønner i samtiden. Han blev uddannet i at skrive formfuldendte breve på tysk til alle slags myndigheder. Det var vigtigt, da tysk dengang var administrationssprog i Slesvig. Hans stilebog og regnebog er endnu bevaret hos familien Schultz, og den viser, hvor smukt han skrev. Det ses også af de mange dokumenter, der er bevaret fra hans senere tid som sognefoged i Hejls.²⁰

En side fra hans regnehæfte fra 1735.

I 1753 var han knap 30 år gammel og kunne siges at være parat til at gifte sig. Hans valg faldt på Mette Hansdatter fra *Kongstedgård*. Hendes far, Hans Eriksen, var næst efter Jørgen Clausen på *Hejlsgård* byens rigeste bonde. Hans søn, Erik Hansen, var nogle år forinden blevet gift ind på *Klostergården*, men både Erik Hansens kone og han selv døde meget unge i 1752, og gården kunne så i 1753 overtages af Hans Eriksens datter Mette og svigersønnen,

Johan Jespersen Schultz. Mette Hansdatter døde dog i barselssengen allerede samme år, og Johan giftede sig 11 år senere med Marie Kirstine Eskildsdatter fra Vestergård.²¹ I 1758 blev han sognefoged efter stedfaderen og var sognefoged i Hejls gennem 40 år. I de mange dokumenter, der er bevaret fra den tid, fremgår det, at han har haft en finger med i alt, hvad der skete i Hejls i disse vigtige år op til landboreformerne i 1770'erne og 1780'erne.²² Han handlede også med stude, som han solgte videre til sin svoger Andreas Petersen Geltzer.²³

Klostergården, som ved udskiftningen i 1787 var gård nummer 19, lå dengang midt i Hejls bygade mellem gård nummer 18 (*Ballegård*) og gård nummer 20. Den lå på den lille toft overfor præstegårdens have, hvor Hitsa nu ligger. Gården var i 1787 på 80 slesvigske tønder.²⁴ Det svarer til 100 tønder land i dansk mål. Jorden lå efter udskiftningen i 1787 meget spredt rundt i sognet, men en pæn del lå der, hvor *Klostergården* ligger i dag mod vest i Hejls by. Gården havde i århundredet forud for slægten Schultz' overtagelse haft mange og skiftende ejere. Den havde ikke som mange af de andre gårde i Hejls været i samme families besiddelse gennem flere generationer. Det skulle nu forandre sig. På udskiftningskortet fra 1787 ses det, at gården var en traditionel firelænget gård med et meget langt stuehus. Gården lå på dette sted, indtil den brændte i 1848. Den mundtlige overlevering fortæller, at man under branden reddede indboet over i præstegården blandt andet en meget stor og tung kiste, som var fyldt med penge. Der gik i sognet fra-sagn om familiens Schultz' velstand.²⁵ Da den nye gård blev bygget i 1849, flyttedes den nogle hundrede

Udsnit af udskiftningskort over Hejls fra 1787.

Klostergården er gård nummer 19.

meter mod vest, hvor *Klostergården* nu ligger på den mark, der hedder *Klostergård*. Den nye gård stod dog kun til 1912, hvor stuehuset blev erstattet af det nuværende arkitekttegnede, smukke og herskabelige stuehus, der i tidens stil var påvirket både af dansk 'bedre byggeskik' og slesvigske hjemstavnstil.

Johan Jespersen Schultz fik i sit ægteskab med Marie Kirstine 11 børn. De fem døde tidligt, men de seks overlevende blev alle gift ind på store gårde i nabosognene, og med dem fortsattes slægtens udbredelse til hele Tyrstrup Herred og videre ud. De

Johan Jespersen Schultz (1836-1916) og hustruen Ingeborg Finnemann (1839-1910) Ejere af *Klostergården* fra 1862-1897.

Foto: Lokalthistorisk Arkiv for Hejls-Hejlsminde.

overleverede papirer på *Klostergården* viser, at børnene i næste generation, drengene i hvert fald, også fik en omhyggelig uddannelse i regning, skrivning og matematik. Den ældste søn, Jesper Johansen Schultz (1765-1810), blev gift med Appolone Pedersdatter Straarup fra *Toftholm* eller *Salategård* i Grønninghoved. Han var kirkevæрге i årene 1805-06. Han og Appolone fik tre børn, der alle forblev ugifte. Sønnen, Jesper Jespersen Schultz (1810-1859), overtog *Klostergården* i 1857, men han døde allerede 1859. Efter ham blev gården overtaget af hans fætters søn, Johan Jespersen Schultz fra Brabæk.

Den næstældste søn, Jørgen Johansen Schultz (1769-1826), blev gift i Dalby på gården *Ankerhus*, hvor slægten holdt til i mere end 100 år. Hans efterkom-

mere var sognefogeder og kirkeværgere i Dalby, og en enkelt var dannebrogsmænd. Herfra bredte slægten sig til Bjert, Vonsild og Ødis og til sognene nord for Kolding.

Johan Jespersen Schultz' ældste datter, Dorthea, blev gift med Nis Jensen Nissen på *Lyksgård* i Sjølund. Den næste, Anna Johansdatter, blev gift med Knud Jepsen i Stubbom. Den yngste datter, Karen Johansdatter, blev gift med sin svoger Hans Pedersen Straarup på *Salategård* i Grønninghoved. De havde en meget stor efterslægt i Vejstrup, Taps, Fjelstrup og de omliggende sogne. Den yngste søn Johan Johansen Schultz (1782-1851) blev gift med Mette Villadsdatter i Meng. De fik en stor efterslægt i Aller, Fjelstrup, Hejls og Dalby. Deres sønnesøn, Johan Jespersen Schultz (1838-1916), født i Brabæk som søn af Jesper Schultz og Cathrine Lindberg overtog i 1859 *Kloster-gården*, da Jesper Jespersen Schultz døde. Den nye ejer var således oldebarn af den første Johan Jespersen Schultz og fættersøn til den forrige ejer.²⁶

Slægten Schultz på *Klostergården* 1859-1920

Klostergårdens nye ejer, Johan Jespersen Schultz, var kun 21 år gammel, da han i 1859 arvede *Klostergården*. Han blev i 1862 gift med Ingeborg Finnemann.²⁷ Både Johan og Ingeborg var vokset op i Aller Sogn kun ganske få kilometer fra *Klostergården* i Hejls, så egnen var ikke ny for dem, og de havde slægtninge i alle sognene omkring Hejls. Ingeborg Finnemann Schultz' bror, Christian Finnemann på *Taarninglund*, blev gift med Kristine Fink fra Stubbom. Hun var søster til Jep Fink på *Bygebjerg* i Hejls og til Peter

Klostergården. Foto: Privateje.

Børnene fra *Klostergården* sammen med deres gamle far Johan Jespersen Schultz (1836-1916) ved aftægtsboligen *Eltoft* i 1915, da sønnen Jesper var

hjemme fra Kina. Det er Jesper Schultz yderst til højre og faderen med stok i midten.

Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Hejls-Hejlsminde.

Fink i Stubbom. Men krigen i 1864 og den efterfølgende fredslutning betød som bekendt, at de otte sogne sydøst for Kolding blev udskilt fra Slesvig og kom til Danmark, og at statsgrænsen mellem Tyskland og Danmark kom til at gå kun godt en kilometer syd for *Klostergården* ved Kær Mølle og ved Slusen i Hejlsminde. Det betød, at den unge familie på *Klostergården* blev afskåret fra den frie og hyppige kontakt med deres mange familiemedlemmer og slægtninge i Aller og Fjelstrup Sogne syd for den nye grænse. Familien var meget dansksindet.

Johan Jespersen Schultz var en dygtig landmand, og i 1873 havde han det held, at nabogården *Ballegård* blev sat til salg. Ejeren, Johan August Balle, var slesvig-holstener og altså tysksindet. Hans gård kom i 1864 til at ligge lige nord for grænsen. Så han valgte at sælge. Det var ikke let at være tysksindet i Hejls lige efter 1864.²⁸ *Ballegård* var dengang sognets største gård med 175 tønder land. I forbindelse med salget lykkedes det Johan Schultz at købe 60 tønder land jord fra *Ballegård*. De tilkøbte 60 tønder land lå lige op til *Klostergården* og i direkte forbindelse med den jord, der i forvejen hørte til gården, som efter frasalget af de fjernest liggende jorder nu blev på cirka 140 tønder land. Dermed rykkede *Klostergården* op i klassen af større gårde, og det dannede grundlag for det fine og veldrevne landbrug, som *Klostergården* var i de næste mange generationer.

Børnene fra *Klostergården*

I de følgende år voksede en stor børneflokk op på *Klostergården*. Ni børn blev det til i alt, seks drenge

og tre piger. Den ældste datter, Abelone (1864-1946), forblev ugift og boede hos forældrene, indtil faderen som den sidste døde i 1916. Da flyttede hun op til søsteren, Else Cathrine Jørgensen, i Dalbyneder og boede hos hende til sin død i 1946. De efterfølgende tre børn Jesper Johansen Schultz (1865-1943), Niels Frederik Finnemann Schultz (1868-1932) og Ingeborg Finnemann Schultz (1870-1948) skilte sig ud fra den øvrige søskendeflok, idet de fik en højere uddannelse og forlod deres hjemstavn og miljø. Dengang var det ikke almindeligt, at gårdmandsbørn fik studentereksamen og læste ved de højere læreanstalter og slet ikke piger. Men i slægten Schultz lagde man vægt på en grundig uddannelse af børnene, og i slægten Finnemann, som i generationer havde været tæt knyttet til Brødremenigheden i Christiansfeld, var uddannelse på tilsvarende vis noget, man lagde vægt på. Det kan være forklaringen på de yngste børns uddannelse.

Jesper Johansen Schultz fik i 1886 en realeksamen fra Skanderborg Realskole, hvor han gik op som privatist.²⁹ Han har sikkert forberedt sig hos lærer Thaysen i Hejls. Siden læste han til ingeniør i Schweiz og Tyskland og virkede som ingeniør i Tyskland, Argentina og størstedelen af sit liv i Kina. Niels Frederik læste i nogle år medicin ved universitetet i København, men udvandrede omkring 1900 til Argentina. Han afsluttede så vidt vides ikke sine studier og vendte aldrig hjem igen. Ingeborg Finnemann Schultz blev i 1897 tandlæge fra Tandlægehøjskolen i København og virkede derefter som tandlæge i Esbjerg frem til omkring 1930.

Tre generationer foran *Klostergårdens* stuehus cirka 1907. Johan Schultz (1872-1913) med hustruen Anna Cæcilie Schultz og de tre ældste børn, Johan, Bertha

og Ingeborg med bedstefaderen Johan Jespersen Schultz (1836-1916). Foto: Privat eje.

Jesper Schultz
(1865-1943). Ingeniør i Kina.
Foto: Privat eje.

Niels Frederik Schultz
(1868-1932). Stud.med.
Han forsvandt i Argentina.
Foto: Privat eje.

Ingeborg Schultz
(1870-1948). Tandlæge i
Esbjerg. En af de første kvin-
delige tandlæger i Danmark.
Foto: Privat eje.

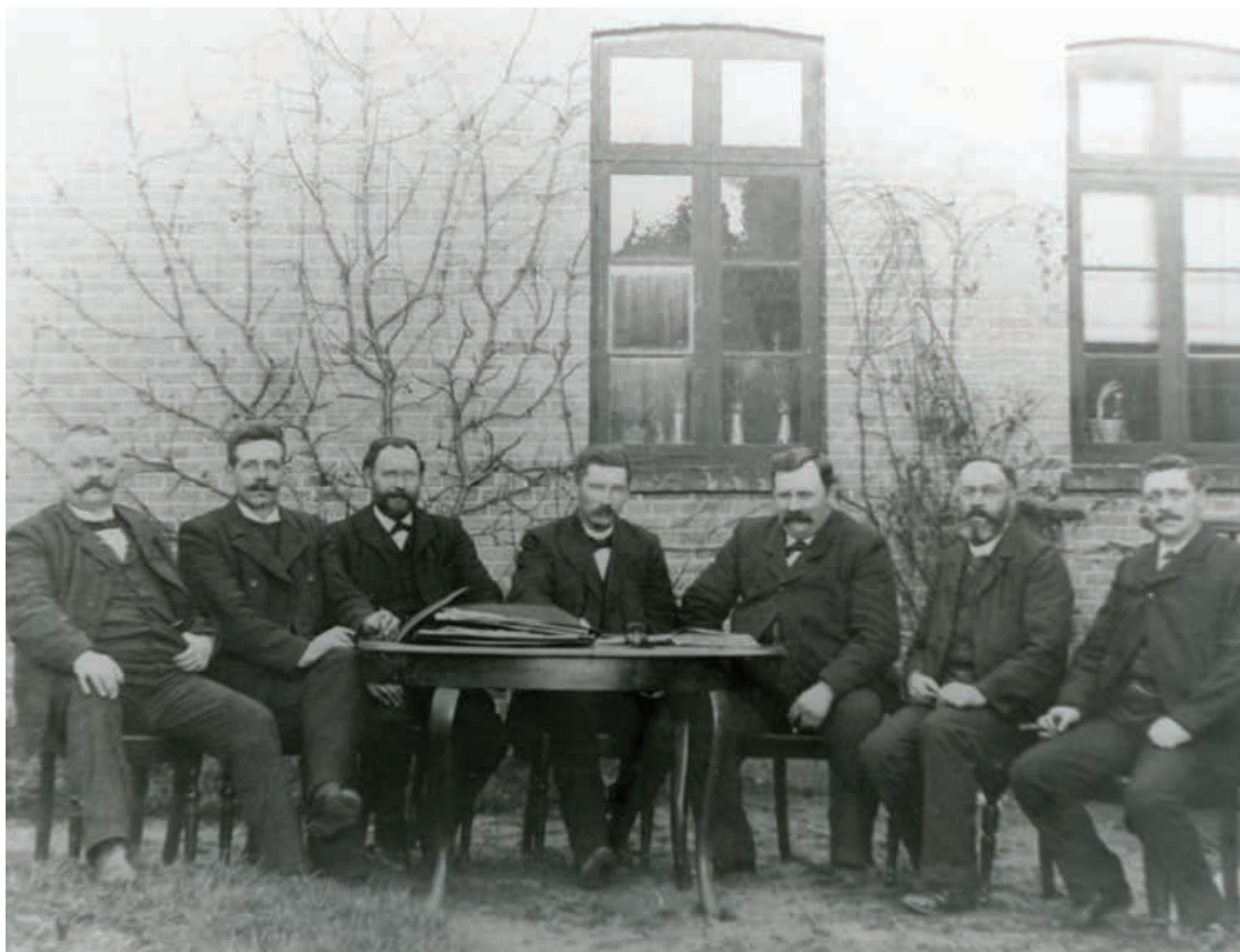
Christian Finnemann Schultz
(1880-1963).
Ejer af *Ydinggård*.
Foto: Privat eje.

Jacob Schultz
(1882-1961).
Ejer af *Rådvad Nygård*.
Foto: Privat eje.

Søren Schultz
(1876-1962).
Ejer af *Vindbylund*.
Foto: Privat eje.

Nummer to fra venstre er Johan Schultz, *Klostergården*.
Hejls sogneråd forsamlet i haven bag Hejls kro, 1902.
Foto: Kolding Stadsarkiv.

De øvrige fem børn fulgte mere i forældrenes fodspor. De forblev i landbomiljøet og blev ejere af større gårde rundt omkring i Jylland. Tvillingerne Søren Schultz og Else Cathrine Schultz slog sig ned nord for Århus. Søren, der var gift med Anna Eriksen fra *Strandgården* i Hejls, på *Vindbylund* i Gjerlev, og Else Cathrine og hendes mand, Laurids Jørgensen, på forskellige større gården på Mols og Djursland. De to yngste sønner var, Christian Schultz på *Ydinggård* i Yding og Jakob Schultz på *Rådvad Nygård* i Gjerlev.

Den tredjeældste søn, Johan Schultz (1872-1913), overtog i 1897 *Klostergården* efter faderen. Forældrene Johan og Ingeborg flyttede da ind i aftægts-huset *Eltoft* på Vargaardevej i Hejls, hvor de boede til deres død passet af deres ældste datter Abelone, som forblev ugift. Ingeborg døde i 1910 og Johan i 1916. Johan Schultz havde også haft udlængsel, og han var fra 1895 til 1898 i USA og Canada. Han vendte dog hjem igen og overtog som nævnt gården og giftede sig i 1900 med Anna Cecilie Lassen.³⁰ Han var medlem af Hejls sogneråd og aktiv i lokalmiljøet, men døde ganske ung i 1913. Enken drev derefter i nogle år gården med forvalter, indtil sønnen, Johan Schultz, i 1921 overtog gården ved moderens død, da han kun var 20 år gammel.

Fra de bevarede breve i familien kan man se, at Johan og Ingeborg Schultz var gode og omsorgsfulde forældre, og at deres børns ve og vel lå dem meget på sinde. De brevvekslede ofte med børnene, og især Ingeborg delte alle sine daglige gøremål og bekymringer med dem. Men også Johan skrev til børnene.

Man kan også af brevene se, at Ingeborg følte, at de to ældste sønner, Jesper og Niels Frederik, blev væk for hende. Den ene i Argentina og den anden i Kina. Det blev søsteren Ingeborg, der prøvede at holde forbindelse med brødrene og opdrog deres børn hos sig i Esbjerg. Først Niels Frederiks to børn Johan og Ingeborg, og derefter fra 1920 - 1930 Jespers ældste søn Johan, som kom hjem fra Kina og boede hos fasteren og gik i skole i Esbjerg.³¹ Ingeborg var på alle måder en usædvanlig kvinde, hun ikke blot opdrog sine brødres børn. I 1930 fulgte hun brodersønnen Johan tilbage til hans forældre i Kina og blev ovre hos broderen og dennes familie i det vestlige Kina under de meget vanskelige forhold under Den japansk-kinesiske Krig (1937-1945) og under Den kinesiske Borgerkrig helt frem til 1947, hvor hun endelig vendte hjem. Hendes bror var da død i 1943, men hun vendte først hjem, da hun havde sikret sig, at broderens enke og børn kunne komme sikkert ud af Kina. Selv døde hun på *Klostergården* året efter i 1948 og ligger begravet på Hejls kirkegård.

Noter

1. Kirkeregnskab for Bjert Sogn 1680.
2. Rigsarkivet. Haderslev Amts herreders plov-talsregistre eller skattemandtal 1689. Kongens Arkiv: Slesvig - holstenske-regnskaber.
3. Rigsarkivet. Rentekammeret, Tyske afdeling. Undersøgelseskommissionen i Haderslev Amt 1708 -15. G 4-12. Uddrag af concept til ny jordebog for Haderslev Amt og beskrivelse af Haderslev Amt III, Tyrstrup Herred A.

4. Rigsarkivet Kongens Arkiv: Slesvig - holstenske - regnskaber: Restanz des königlichen Magazin Korn des Amtes Hadersleben de annis 1689, 1690 1691, 1692.
5. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 3. udg. 2011.
6. Rigsarkivet. Rentekammeret, Tyske afdeling. Undersøgelseskommissionen i Haderslev Amt 1708 ff. Uddrag af concept til ny jordebog for Haderslev Amt og beskrivelse af Haderslev Amt III, Tyrstrup Herred A. samt arkivalieronline: Hejls kirkebog 1766.
7. www.jytteogfrankdekov.dk
8. Rigsarkivet. Rentekammeret, Tyske afdeling. Undersøgelseskommissionen i Haderslev Amt 1708 ff. Uddrag af concept til ny jordebog for Haderslev Amt og beskrivelse af Haderslev Amt III, Tyrstrup Herred A.
9. Rigsarkivet. Rentekammeret: Taksationer til ekstra skatter for 1711, 1714-16, 1718-21 Haderslev by og amt.
10. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 3. udg. 2011.
11. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 3. udg. 2011.
12. Rigsarkivet. Kongens Arkiv: slesvig-holstenske regnskaber. Kgl. del: Jordebøger over Haderslev By og Amt med Riis herred 1716. samt Hejls Arkiv: A235. Fæstebrev for Jesper Bertelsen 1718.
13. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 3. udg. 2011.
14. Rigsarkivet. Rentekammeret: Taksationer til ekstra skatter for 1711, 1714-16, 1718-21 Haderslev by og amt samt kop og skatteregister for Tyrstrup herred 1744.
15. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 3. udg. 2011. samt www.jytteogfrankdekov.dk
16. Rigsarkivet. Kongens arkiv. Kgl. del. Haderslev Amts jordebøger 1710, 1719 og 1753.
17. Hejls Arkiv: A94: Efterkommere af Andreas Petersen Geltzer 1724-1799.
18. Rigsarkivet, Aabenraa. Privat arkiv nr. 588: optegnelser for Andreas Petersen Geltzer. Samt Carsten Porskrog Rasmussen: "Det sønderjyske landbrugs historie 1544-1830". Aabenraa 2013, s. 269-270 samt note190.
19. Sønderjyske Årbøger 2011 samt Herdis Schultz: privat arkiv.
20. Herdis Schultz: Privat arkiv.
21. Arkivalieronline: Hejls kirkebog 1747 og 1753. Ole Damgaard: Schultz slægten.
22. www.jytteogfrankdekov.dk: Johan Jespersen Schultz 1724-1804. Hejls kirkebog 180
23. Rigsarkivet, Aabenraa. Privat arkiv nr. 588: optegnelser for Andreas Petersen Geltzer. Samt Carsten Porskrog Rasmussen: "Det sønderjyske landbrugs historie 1544-1830". Aabenraa 2013, s. 269-270 samt note190.
24. Udskiftningskort for Hejls Sogn 1787. Hejls Arkiv. Samt Jordebog 1787: Hejls Arkiv.
25. Knud Nissen Krag: Livsskildring 1911. Hejls Arkiv A27. Fortælling af Elise Holm, Strandgården.
26. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 2. udg. 2003.
27. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gen-

- nem 10 generationer. 2. udg. 2003.
28. Knud Nissen Krag: Livsskildring 1911. Hejls Arkiv A27.
29. Kopi af eksamensprotokol fra Skanderborg Realskole 1886.
30. Ole H. Damgaard: Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer. 2. udg. 2003.
31. Herdis Schultz: Privat arkiv.

Referencer

- Rasmussen, Carsten Porskrog: *Det sønderjyske landbrugs historie 1544-1830*. Aabenraa 2013, s. 269-270 samt note 190
- Sønderjyske Årbøger 2011*
- Ole H. Damgaard: *Schultz slægten fra Hejls gennem 10 generationer*. 3. udg. 2011. Ikke trykt.

Til venstre: Abelone Schultz (1864-1946). Boede hos forældrene. Til højre: Johan Jespersen Schultz (1872-1913). Overtog 1897 fødegården.
Foto: Privateje.